

Kompendium wiedzy o ściekach komunalnych

Nieoczyszczone ścieki, gdy trafią bezpośrednio do środowiska są ogromnym zagrożeniem dla ludzi i zwierząt, ponieważ zanieczyszczają wody powierzchniowe i podziemne. Rozwój sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych prowadzi do powstawania dużych ilości komunalnych osadów ściekowych. Z artykułu dowiesz się m.in. jak przebiega proces oczyszczania ścieków, co się dzieje z komunalnymi osadami ściekowymi, jakie obowiązki ma ich wytwórca oraz jakie są założenia VI AKPOŚK, który został przyjęty przez Radę Ministrów.

Czym są ścieki?

Ścieki to zużyte wody m.in. pochodzące z gospodarstw domowych, przemysłu, handlu, usług, administracji, rolnictwa lub transportu, a także wody odciekowe z miejsc składowania, magazynowania lub przetwarzania odpadów. Woda staje się ściekiem wtedy, gdy zmieniają się jej parametry jakościowe, tj. stan (temperatura, odczyn) i skład (stężenie zawartych w niej substancji).

Można spotkać się z różną klasyfikacją ścieków, ale obowiązująca od 2018 r. [ustawa](#) z dnia z dnia 20 lipca 2017 r. – *Prawo wodne definiuje 3 rodzaje ścieków*:

- **ścieki bytowe** – powstają w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych, zawierają detergenty, resztki jedzenia oraz odchody; są to ścieki o zbliżonym takim składzie pochodzące nie tylko z budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego, ale też budynków użyteczności publicznej;
- **ścieki przemysłowe** – powstawanie tego rodzaju ścieków związane jest z działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową; w zależności od profilu działalności ścieki mają różny skład;
- **ścieki komunalne** – to ścieki bytowe lub ich mieszanina ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, pod warunkiem, że są odprowadzane gminną siecią kanalizacją (tj. urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych).

Taka klasyfikacja ścieków od 2018 r. jest też w definicjach, które zawierają:

- [ustawa](#) z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*,
- [ustawa](#) z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Uwaga. Wody opadowe lub roztopowe przed 2018 r. były według obowiązujących wówczas przepisów kwalifikowane jako ścieki, gdy były ujęte w systemy kanalizacyjne i pochodziły z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni (w szczególności z miast, portów, lotnisk, terenów przemysłowych, handlowych, usługowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów).

W niniejszym artykule szerzej omawiamy ścieki komunalne.

Jak obliczyć ilość ścieków?

Ilość odprowadzanych ścieków ustalana jest w oparciu o wskazania urządzenia pomiarowego, np. znajdującego się na przyłączy kanalizacyjnym. W przypadku braku takiego urządzenia **ilość odprowadzanych ścieków** ustala się na podstawie umowy z odbiorcą ścieków **jako równą ilości pobranej wody** określonej na podstawie wskazania wodomierza albo w oparciu o przeciętne normy zużycia^{*)} wody lub określonej w umowie.

Jeżeli ilość ścieków określa się na podstawie zużycia wody, to można uwzględnić bezpowrotnie zużytą wodę np. do podlewania ogródka przydomowego, z której nie powstają ścieki, przy czym (wg art. 27 ust. 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków):

„W rozliczeniach ilości odprowadzonych ścieków ilość bezpowrotnie zużytej wody uwzględnia się wyłącznie w przypadkach, gdy wielkość jej zużycia na ten cel ustalona jest na podstawie dodatkowego wodomierza zainstalowanego na koszt odbiorcy usług”.

^{*)} [Rozporządzenie](#) Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody określa normy zużycia wody dla następujących grup odbiorców:

Tabela 1. Gospodarstwa domowe

Tabela 2. Podlewanie ogródków przydomowych i upraw rolniczych

Tabela 3. Usługi

Tabela 4. Fermy i obiekty inwentarskie

Tabela 5. Obsługa pojazdów mechanicznych, maszyn rolniczych i warsztatów

Tabela 6. Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego

Tabela 7. Roboty budowlane

Tabela 8. Chemiczna ochrona roślin

Tabela 9. Obiekty wojskowe resortów obrony i spraw wewnętrznych

Skład ścieków komunalnych

W skład ścieków wchodzi bardzo duża liczba związków chemicznych. Możemy do nich do zaliczyć m.in.:

- białka (40-60 %),
- węglowodany (25-50%),
- tłuszcze i oleje (ok. 10%),
- żywice, barwniki, fenole, produkty naftowe, detergenty, pestycydy,
- metale ciężkie (ołów, miedź, rtęć, cynk, kadm, chrom),
- jony siarczanowe, chlorkowe, azotanowe, fosforanowe, węglanowe, amonowe oraz rozpuszczone gazy (tlen, siarkowodór, dwutlenek węgla, azot, metan, chlor),
- zasady i kwasy nieorganiczne.

Ścieki zawierają ponadto kał i mocz wytwarzany przez ludzi i zwierzęta, resztki żywności, zużytą wodę służącą do przygotowania posiłków, utrzymania czystości ciała, zmywania naczyń, prania, sprzątnięcia pomieszczeń, a także liczne drobnoustroje pochodzące od ludzi, zwierząt, roślin, z placówek medycznych oraz laboratoriów.

Tabela 1. Typowy skład ścieków komunalnych

Lp	Wskaźnik lub zanieczyszczenie	Jednostka	Wartość		
			Ścieki słabo zanieczyszczone	Ścieki średnio zanieczyszczone	Ścieki silnie zanieczyszczone
1	2	3	4	5	6
1.	Sucha pozostalość	g/m ³	350	720	1200
2.	Substancje rozpuszczone	g/m ³	250	500	850
3.	Subst. rozp. mineralne	g/m ³	145	300	525
4.	Subst. rozp. lotne	g/m ³	105	200	325
5.	Zawiesiny	g/m ³	100	220	350
6.	Zawiesiny mineralne	g/m ³	20	55	75
7.	Zawiesiny lotne	g/m ³	80	165	275
8.	Zawiesiny łatwoopadające	cm ³ /dm ³	5	10	20
9.	BZT ₅	g/m ³	110	220	400
10.	OWO	g/m ³	80	160	290
11.	ChZT	g/m ³	250	500	1000
12.	Azot	g/m ³	20	40	85
13.	Azot organiczny	g/m ³	8	15	35
14.	Amoniak wolny	g/m ³	12	25	50
15.	Azotyny	g/m ³	0	0	0
16.	Azotany	g/m ³	0	0	0
17.	Fosfor	g/m ³	4	8	15
18.	Fosfor organiczny	g/m ³	1	3	5
19.	Fosfor nieorganiczny	g/m ³	3	5	10
20.	Chlorki	g/m ³	30	50	100
21.	Siarczany	g/m ³	20	30	50
22.	Zasadowość	g/m ³	50	100	200
23.	Oleje i tłuszcze	g/m ³	50	100	150
24.	Rozpuszczalniki organiczne	mg/m ³	<100	100-400	>400

Katedra Technologii Oczyszczania Wody i Ścieków Wydziału Inżynierii Środowiska PWr <https://wis.pwr.edu.pl/>

Czy ścieki komunalne to odpady?

Ścieki komunalne są odpadami tak jak każde inne ścieki, gdyż wg definicji [ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach](#) przez odpady rozumie się *każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany*.

Jednak do ścieków nie stosuje się przepisów *ustawy o odpadach*, gdyż tak stanowi jej art. 2 pkt 8.

Wpływ ścieków na środowisko

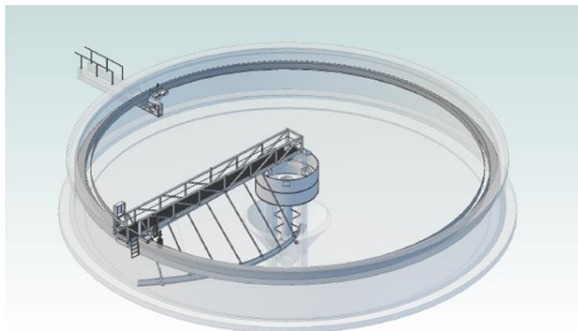
Woda jest i będzie nieodzownym elementem dla naszego życia. Jeśli ścieki wprowadzane do środowiska nie zostaną odpowiednio oczyszczone, to zagrażają zanieczyszczeniem m.in. wód, które powoduje zwiększoną śmiertelność ryb czy innych zwierząt, a nawet wpływają na zdrowie ludzi.

Co się dzieje w momencie, gdy ścieki trafią bezpośrednio do środowiska?

- Nieoczyszczone ścieki zanieczyszczają wody powierzchniowe i podziemne, które są źródłem wody pitnej dla ludzi i zwierząt.
- Ścieki wydzielają nieprzyjemne zapachy, w tym toksyczne gazy.
- Ścieki stanowią zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt, ponieważ w ich skład wchodzi m.in. niebezpieczne wirusy, bakterie chorobotwórcze czy jaja pasożytów.

Co się dzieje ze ściekami?

Ścieki spływają grawitacyjnie siecią kanalizacyjną albo tłoczone są przez przepompownię do najbliższej oczyszczalni. Części stałe, w tym resztki pożywienia są oddzielane przez kraty, które pełnią funkcję sitka. W kolejnym etapie ścieki trafiają do piaskownika, który usuwa piasek oraz tłuszcz. Następnie nieczystości trafiają do osadników wstępnych, służących do usuwania osadu świeżego (ilość zanieczyszczeń zmniejsza się na tym etapie o około 40%). W kolejnym etapie mikroorganizmy przekształcają amoniak w azotany, redukują azotany do postaci azotu gazowego oraz redukują poziom fosforu.

Osadnik wstępny

Źródło: <https://probig-polska.pl>

Na koniec oczyszczania ścieki trafiają do osadnika wtórnego. W nim ścieki oczyszczone zostają odseparowane od osadu czynnego i odprowadzone do odbiornika, tj. do ziemi lub do wód powierzchniowych (do rzeki, jeziora, potoku). Dlatego bardzo ważne jest dokładne oczyszczanie ścieków, tak żeby nie przekroczyć dopuszczalnych wartości i nie doprowadzić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Podział oczyszczalni ścieków:

- **przydomowe** – mają na celu oczyszczanie ścieków bytowych, które pochodzą z jednego lub kilku gospodarstw domowych (ścieki oczyszczane są bezpośrednio w gospodarstwie),
- **lokalne** – ścieki bytowe do oczyszczalni doprowadzane są wspólną siecią kanalizacyjną i pochodzą z kilku lub kilkunastu gospodarstw domowych,
- **zbiorcze** – ścieki komunalne trafiają do oczyszczalni z miejscowości jednej lub kilku gmin wchodzących w skład aglomeracji wyznaczonej uchwałą rady gminy; wysokie koszty budowy sieci kanalizacyjnej sprawiają, że taka oczyszczalnia może powstać jedynie na terenach o zabudowie zwartej.

Komunalne osady ściekowe

W trakcie oczyszczania ścieków komunalnych powstają znaczne ilości komunalnych osadów ściekowych, których zagospodarowanie zgodne z przepisami *ustawy o odpadach* stanowi duży problem.

Według art. 3 ust. 1 pkt 4 *ustawy o odpadach* przez komunalne osady ściekowe rozumie się *pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych*.

Przez stosowanie komunalnych osadów ściekowych rozumie się *rozprowadzanie komunalnych osadów ściekowych na powierzchni ziemi lub wprowadzanie ich do gleby* (zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 28 *ustawy o odpadach*).

Zakazane jest:

- stosowanie komunalnych osadów ściekowych poza obszarem województwa, gdzie zostały wytworzone,
- zbieranie komunalnych osadów ściekowych poza miejscem ich wytwarzania.

Komunalne osady ściekowe mogą być stosowane tylko wtedy, gdy są ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do stosowania w określonym celu. W tym celu komunalne osady ściekowe będą musiały (ale dopiero od 15.01.2026 r.) zostać poddane obróbce z zastosowaniem co najmniej jednego z procesów wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 8 [rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie stosowania komunalnych osadów ściekowych](#).

Obróbka biologiczna, chemiczna, termiczna lub inna ma zmniejszyć podatność komunalnych osadów ściekowych na zagniwanie, co eliminuje szkodliwość dla środowiska.

Jakie obowiązki spoczywają na wytwórcy komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do stosowania?

- wyłącznie wytwórca może przekazać odpady władającemu powierzchnią ziemi, na której mają być stosowane;
- za prawidłowe przygotowanie i stosowanie odpadów odpowiada ich wytwórca;
- zakazane jest nawadnianie komunalnych osadów ściekowych poddanych uprzednio procesowi osuszania;
- przed stosowaniem komunalne osady ściekowe oraz grunty, na których osady te mają być stosowane, mają zostać poddane odpowiednim badaniom przez wytwórcę odpadów;
- wytwórca komunalnych osadów ściekowych jest obowiązany do przekazywania informacji o dawkach tego osadu, które mogą być stosowane na poszczególnych gruntach, oraz wyników badań;
- wytwórca komunalnych osadów ściekowych musi powiadamiać wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o zamiarze przekazania tych osadów władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady mają być stosowane, **na co najmniej 7 dni przed przekazaniem**;
- wytwórca musi prowadzić poprzez BDO kartę ewidencji komunalnych osadów ściekowych zawierającą m.in. informacje o:
  - nazwie oraz adresie oczyszczalni ścieków, w której powstają komunalne osady ściekowe,
  - rodzaju przeprowadzonej obróbki komunalnych osadów ściekowych,
  - składzie i właściwościach komunalnych osadów ściekowych,
  - dacie, miejscu i powierzchni stosowania komunalnych osadów ściekowych,
  - celu stosowania komunalnych osadów ściekowych;
- wytwórca musi do 15 marca złożyć poprzez BDO roczne sprawozdanie zawierające informacje takie jak w karcie ewidencji komunalnych osadów ściekowych oraz dodatkowo m.in. o:
  - masie i suchej masie komunalnych osadów ściekowych,
  - władającym powierzchnią ziemi, na której są stosowane komunalne osady ściekowe, z podaniem imienia i nazwiska lub nazwy podmiotu oraz adresu jego zamieszkania lub siedziby.

Komunalne osady ściekowe **nie mogą** być stosowane na:

- na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody,
- na terenach objętych pozostałymi formami ochrony przyrody, jeżeli osady ściekowe zostały wytworzone poza tymi terenami,
- na terenach ochrony pośredniej stref ochronnych ujęć wody,
- w pasie gruntu o szerokości 50 m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków,
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach czasowo podtopionych i bagiennych,
- na terenach czasowo zamarzniętych i pokrytych śniegiem,
- na gruntach o dużej przepuszczalności, stanowiących w szczególności piaski luźne i słabogliniaste oraz piaski gliniaste lekkie, jeżeli poziom wód gruntowych znajduje się na głębokości mniejszej niż 1,5 m poniżej powierzchni gruntu,
- na gruntach rolnych o spadku przekraczającym 10%,
- na obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych,

- na terenach położonych w odległości mniejszej niż 100 m od ujęcia wody, domu mieszkalnego lub zakładu produkcji żywności,
- na gruntach, na których rosną rośliny sadownicze i warzywa, z wyjątkiem drzew owocowych,
- na gruntach przeznaczonych pod uprawę roślin jagodowych i warzyw, których części jadalne bezpośrednio stykają się z ziemią i są spożywane w stanie surowym – w ciągu 18 miesięcy poprzedzających zbiory i w czasie zbiorów,
- na gruntach wykorzystywanych na pastwiska i łąki,
- na gruntach wykorzystywanych do upraw pod osłonami.

Czy na ścieki wymagane jest pozwolenie wodnoprawne, zgłoszenie wodnoprawne lub umowa?

Pozwolenie wodnoprawne jest obowiązkowe (z pewnymi wyjątkami) m.in. na:

- odbiór i oczyszczanie ścieków,
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi lub urządzeń wodnych,
- wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych, które zawierają substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego,
- rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³ na dobę.

Pozwolenie wodnoprawne jest obowiązkowe na wykonanie urządzeń wodnych (z pewnymi wyjątkami) m.in. na:

- stawy przeznaczone do oczyszczania ścieków,
- wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód, ziemi lub do urządzeń wodnych.

Nie potrzebujesz pozwolenia wodnoprawnego ani zgłoszenia wodnoprawnego m.in. na:

- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³ na dobę na potrzeby zwykłego korzystania z wód tj. jeżeli to służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub własnego gospodarstwa rolnego.

Uwaga!

Pozwolenie wodnoprawne musisz uzyskać przed przystąpieniem do realizacji swojej inwestycji.

Organ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych musi określić w pozwoleniu wodnoprawnym m.in. dopuszczalny stan i skład wprowadzanych ścieków albo minimalny procent redukcji substancji zanieczyszczających:

– w przypadku ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi albo przeznaczonych do rolniczego wykorzystania – zgodnie z [rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych](#);

– w przypadku ścieków przemysłowych wprowadzanych do gminnej kanalizacji – zgodnie z [rozporządzeniem Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych](#).

Właściwy organ PGW Wody Polskie nie zgodzi się na realizację inwestycji lub czynności, jeżeli czynności, roboty, urządzenia wodne, a także korzystanie z wód naruszają m.in. ustalenia Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK).

Ten, kto bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego albo z przekroczeniem warunków w nim określonych korzysta z wód lub wykonuje urządzenia wodne albo inne czynności wymagające pozwolenia wodnoprawnego, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny, co wynika z art. 476 Prawa wodnego.

Pisemna umowa z przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym jest obowiązkowa m.in. na:

- korzystanie z usług kanalizacyjnych z zakresu zbiorowego odprowadzania ścieków.

Uwaga!

Za brak umowy osoba korzystająca z nieruchomości, z której są odprowadzane ścieki do gminnej kanalizacji, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 10 000 zł, co wynika z art. 28 *ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*.

Budowa szamba albo przydomowej oczyszczalni ścieków – formalności

Podmioty władające nieruchomością muszą zapewnić utrzymanie czystości i porządku zgodnie z art. 5 [ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach](#) m.in. przez:

– przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej

lub

– wyposażenie nieruchomości w:

- **zbiornik bezodpływowy** nieczystości ciekłych (**ścieków bytowych, ścieków przemysłowych**), gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, lub
- **przydomową oczyszczalnię** ścieków bytowych.

Tzw. szambo to zbiornik bezodpływowy przeznaczony do przejściowego gromadzenia nieczystości ciekłych (ścieków) w miejscu ich powstawania.

W przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości w gminie do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty, to gmina ma obowiązek zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji stacji zlewnych.

Władający nieruchomością musi mieć umowę z gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wozami asenizacyjnymi na stację zlewną. Musi też mieć dowody uiszczenia opłat za te usługi.

Zbiornik bezodpływowy na ścieki (szambo) może być stosowany jedynie na nieruchomości, która nie ma możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, a budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona. Budowa szamba o pojemności do 10 m³ zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 6 [ustawy z dnia 7 lipca 1994 r.](#)

– *Prawo budowlane* nie wymaga decyzji o pozwoleniu na budowę, ale wymaga **zgłoszenia organowi administracji architektoniczno-budowlanej**.

Odebrane ze zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłe i wywożone wozami asenizacyjnymi na stację zlewną to ścieki bytowe albo ścieki przemysłowe. Dopiero w stacji zlewniej ścieki te zgodnie z definicją kwalifikowane są jako ścieki komunalne i dalej kierowane są na oczyszczalnię ścieków komunalnych.

Przydomowa oczyszczalnia ścieków

Przyłączenie nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych spełniającą wymagania określone w przepisach.

Budowa takiej oczyszczalni zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 5 *Prawa budowlanego* nie wymaga decyzji o pozwoleniu na budowę, ale wymaga **zgłoszenia organowi administracji architektoniczno-budowlanej**.

Na eksploatację przydomowej oczyszczalni ścieków nie jest wymagane pozwolenie wodnoprawne ani zgłoszenie wodnoprawne na podstawie *Prawa wodnego*. Jednak na podstawie art. 152 *Prawa ochrony środowiska* wymagane jest jej **zgłoszenie organowi ochrony środowiska** (wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta), gdyż wg § 2 ust. 1 [rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia](#):

Zgłoszenia z uwagi na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi wymagają oczyszczalni ścieków o przepustowości do 5 m³ na dobę, wykorzystywane na potrzeby własnego gospodarstwa domowego lub rolnego w ramach zwykłego korzystania z wód.

Ponadto ww. [rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r.](#) określa warunki nie tylko dla ścieków odprowadzanych z gminnych oczyszczalni ścieków komunalnych, ale też m.in. z przydomowych oczyszczalni. Wg § 11 ust. 4 i 5 tego rozporządzenia ścieki pochodzące z własnego gospodarstwa domowego lub gospodarstwa rolnego mogą być wprowadzane do ziemi w ramach zwykłego korzystania z wód, w granicach gruntu stanowiącego własność wprowadzającego, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- ich ilość nie przekracza łącznie 5,0 m³/d;
- miejsce wprowadzania ścieków do ziemi jest oddzielone warstwą gruntu o miąższości co najmniej 1,5 m od najwyższego użytkowego poziomu wodonośnego wód podziemnych;
- (poza aglomeracją) BZT5 ścieków dopływających do indywidualnego systemu oczyszczania ścieków jest zredukowane co najmniej o 20%, a zawartość zawiesiny ogólnej co najmniej o 50%;
- (w aglomeracji) nie przekraczają najwyższych dopuszczalnych wartości substancji zanieczyszczających właściwych dla RLM aglomeracji, na obszarze której zlokalizowane jest gospodarstwo, określonych w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

Wytrącone w trakcie oczyszczania ścieków osady gromadzone są przejściowo w osadniku przydomowej oczyszczalni ścieków, a następnie wypompowywane i wywożone wozami asenizacyjnymi na stację zlewną. Natomiast oczyszczone ścieki wprowadzane są do środowiska poprzez urządzenie wodne.

Kto odpowiada za ścieki w gminie?

Zaopatrzenie wspólnoty lokalnej w wodę oraz zapewnienie odprowadzania ścieków to jedno z podstawowych obowiązków samorządu. Wynika to:

– z art. 7 ust. 1 pkt 3 [ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym](#), wg którego do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie **wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;**

– z art. 3 ust. 1 *ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*, wg którego **zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.**

Gmina, aby wykonać zadania, może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi. Zadania własne gminy w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków wykonywane są przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w warunkach monopolu. Dlatego konieczne było ustalenie mechanizmu, który zapewniałby równowagę pomiędzy

interesem mieszkańców oczekujących usług o wysokiej jakości i niskiej cenie oraz interesem przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Takim narzędziem jest zatwierdzanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przez organ regulacyjny, którym jest właściwy miejscowo dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Gminy mają obowiązek prowadzenia ewidencji:

- zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe (szamb) w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania;
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Aglomeracje

Na podstawie *Prawa wodnego* oraz [rozporządzenia](#) Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji uchwałą rady gminy wyznacza się aglomeracje, czyli teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

Prawidłowe wyznaczenie aglomeracji, ich granic i obszarów ma zasadniczy wpływ na wyposażanie gmin w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków oraz realizację przez gminy zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego w części dotyczącej dyrektywy ściekowej.

Co należy wziąć pod uwagę przy wyznaczaniu lub zmianie aglomeracji?

- obszar i granice aglomeracji,
- wskaźnik koncentracji,
- wydajność i standardy oczyszczania w oczyszczalniach aglomeracyjnych.

Przeгляд obszarów i granic aglomeracji zgodnie z art. 92 *Prawa wodnego* wójt, burmistrz lub prezydent miasta co 2 lata dokonuje z uwzględnieniem kryterium ich utworzenia oraz zaistniałych zmian równoważnej liczby mieszkańców (RLM) w aglomeracji.

KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich (o RLM większej od 2000) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków.

RLM aglomeracji – to parametr określający ładunek zanieczyszczeń odprowadzanych we wszystkich rodzajach ścieków powstających na terenie aglomeracji; dla potrzeb KPOŚK RLM aglomeracji uwzględnia ścieki pochodzące:

- od stałych mieszkańców aglomeracji (w przeliczeniu: 1 RLM aglomeracji = 1 stały mieszkaniec aglomeracji),
- z przemysłu w aglomeracji (przy czym ładunek przelicza się zgodnie z art. 86 ust. 3 pkt 2 *Prawa wodnego* tj. 1 RLM aglomeracji = ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT5) w ilości 60 g tlenu na dobę),
- od osób czasowo przebywających w aglomeracji (w przeliczeniu: 1 RLM aglomeracji = 1 zarejestrowane miejsce noclegowe).

Uwaga! Nie można zlikwidować aglomeracji posiadających oczyszczalnię ścieków i sieć kanalizacyjną, do której podłączonych jest przynajmniej 2000 RLM.

Aktualizacja KPOŚK

KPOŚK – *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych* został zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r. Jego aktualizacje zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów kolejno:

- I AKPOŚK – 7 czerwca 2005 r.,
- II AKPOŚK – 2 marca 2010 r.,
- III AKPOŚK – 1 lutego 2011 r.,
- IV AKPOŚK – 21 kwietnia 2016 r.,
- V AKPOŚK – 31 lipca 2017 r.
- VI AKPOŚK – [5 maja 2022 r.](#)

Zgodnie art. 96 *Prawa wodnego* aktualizacja KPOŚK ma być dokonywana co najmniej raz na cztery lata.

VI aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

Głównym celem AKPOŚK 2022 jest określenie nakładów inwestycyjnych w obszarze gospodarki ściekowej niezbędnych do uzyskania przez aglomeracje o RLM ≥ 2000 zgodności z warunkami *dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych*, która odgrywa zasadniczą rolę w gospodarowaniu ściekami komunalnymi, a przez to w ochronie wód przed wprowadzanymi przez te ścieki zanieczyszczeniami.

W VI AKPOŚK oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład aglomeracji mają czas do końca 2027 r. na zrealizowanie zaplanowanych inwestycji.

Z planów inwestycyjnych przedstawionych przez aglomeracje wynika, że w ramach VI AKPOŚK zaplanowane zostało wybudowanie 8022 km sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3173 km sieci. Ponadto planowane jest wybudowanie 60 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie 978 innych inwestycji na istniejących oczyszczalniach.

Uwaga

Ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw ([Dz. U. poz. 1549](#)) wprowadzono zmiany do ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – **Prawo wodne**, do ustawy z dnia 13 września 1996 r. **o utrzymaniu czystości i porządku w gminach** oraz do ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. **o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków**. Zmiany przepisów prawnych w ochronie środowiska śledzimy na bieżąco w serwisie [Ekwiedza](#).

Większość zmian weszło w życie już **9 sierpnia 2022 r.** Jakże to zmiany? Dowiesz się z poniższego opisu.

Jaki był cel zmian?

Celem zmian było pełne dostosowanie krajowych przepisów do wymagań dyrektywy [91/271/EWG](#), w szczególności przez wprowadzenie mechanizmów mobilizujących i sankcyjnych odnoszących się do monitorowania i kontroli indywidualnych systemów oczyszczania ścieków ujętych w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększenia Odporności w ramach reformy B3.1. "Wsparcie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich" zawartego w celu B3. "Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie degradacji środowiska".

Co się zmieniło?

Zmiany dotyczące krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK) i aglomeracji

W wyniku zmian, KPOŚK obejmować będzie aglomeracje o **RLM wynoszącej 2000 lub więcej** (przed zmianą było RLM powyżej 2000).

Aglomeracja powinna być wyposażona w system kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych i (aby była zgodna z wymaganiami dyrektywy ściekowej) dodano **warunki**, jakie aglomeracja powinna spełniać. Są to:

- wyposażenie w sieć kanalizacyjną gwarantującą zbieranie **co najmniej 98%** ładunku zanieczyszczeń z obszaru aglomeracji wyrażonego w RLM, a pozostały ładunek (do 2%) niezabrany siecią kanalizacyjną:
  - jest mniejszy niż 2000 RLM oraz
  - jest oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków, zapewniających taki sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji;
- odpowiednia wydajność oczyszczalni;
- odpowiednie standardy oczyszczania ścieków przez oczyszczalnię w zależności od RLM danej aglomeracji.

W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za rok ubiegły gminy dodatkowo będą musiały zawrzeć informacje **o ilości ścieków wytworzonych na obszarze aglomeracji oraz jakości ścieków oczyszczonych i odprowadzonych do wód lub do ziemi.**

Na potrzeby aktualizacji KPOŚK gmina, na której obszarze została wyznaczona aglomeracja, dodatkowo będzie zobowiązana przekazać Wodom Polskim **ankiety** dotyczące realizacji KPOŚK oraz planowanych niezbędnych przedsięwzięciach w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji urządzeń kanalizacyjnych oraz źródłach finansowania tych przedsięwzięć.

Dotychczasowe uchwały rady gminy wyznaczające aglomeracje zachowują moc i mogą być zmieniane, ale z uwzględnieniem zmienionych przepisów.

Dotychczasowe aglomeracje, w których nastąpiło zmniejszenie RLM poniżej 2000, muszą zostać **zniesione do 9.02.2024 r.** Nie dotyczy to jednak przypadku, gdy przedsięwzięcia planowane, realizowane lub zrealizowane na obszarze aglomeracji są już ujęte w KPOŚK jako niezbędne przedsięwzięcia.

Pozostałe dotychczasowe aglomeracje muszą zostać dostosowane do nowych warunków **do 31.12.2027 r.**

Obowiązki przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych dotyczące planów

Zmiany dotyczą wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, jakie muszą być opracowywane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne planujące budowę takich urządzeń. Dotychczasowe plany zachowują ważność, ale **nowe plany od 9.08.2022 r.:**

- muszą dodatkowo określać planowany sposób realizacji KPOŚK, jeżeli przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne świadczy usługi na obszarze aglomeracji ujętej w KPOŚK;
- muszą być zaopiniowane przez dyrektora RZGW PGW Wody Polskie, który przedstawi opinię w powyższym zakresie, a także w zakresie wpływu planu na wysokość taryf.

Gospodarowanie nieczystościami ciekłymi w gminach

Rozszerzono zakres pojęcia „nieczystości ciekłe” – **od 9.08.2022 r.** są to nie tylko ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych, ale także **ścieki gromadzone w osadnikach w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków.**

Nieczystości ciekłe wywożone z takich osadników będą więc traktowane jako ścieki, a nie jako odpady. Nie będzie się więc do nich stosować przepisów ustawy o odpadach dotyczących m.in. ewidencji (KPO, KEO), rejestru w BDO przez transportującego, zezwolenia na przetwarzanie, sprawozdawczości odpadowej.

Na skutek zmiany definicji rozszerzono też przepisy dotyczące gromadzenia, opróżniania i transportu nieczystości ciekłych o ścieki z osadników przydomowych oczyszczalni ścieków, które **od 9.08.2022 r.** dotyczą:

- władającego nieruchomością z przydomową oczyszczalnią ścieków – musi mieć umowę z gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych wozami asenizacyjnymi na stację zlewną, a także musi mieć dowody uiszczenia opłat za te usługi;
- prowadzącego opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transport nieczystości ciekłych – zmiany dotyczą zezwoleń, sprawozdawczości, obowiązku nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków spełniającej wymagania przewidziane dla oczyszczalni ścieków w aglomeracji, z której są dostarczane nieczystości ciekłe;
- gminy – zmiany dotyczą sprawozdawczości, kontroli (co najmniej raz na 2 lata licząc od 9.08.2022 r.) umów i opłat za usługę opróżniania nieczystości ciekłych i ich transport, obowiązku (najpóźniej od 9.08.2023 r.) zorganizowania odpłatnego opróżniania osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków w przypadku braku umów.

Rada gminy obowiązana jest dostosować do zmienionych przepisów:

- **do 9.02.2023 r.** regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- **do 9.02.2023 r.** uchwały określające górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z opróżnianiem zbiorników i osadników i transportem nieczystości ciekłych,
- **do 9.08.2023 r.** uchwałę określającą wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych.

Ponadto dodano, że **zgłoszenia wodnoprawnego** wymaga (zamiast dotychczas wymaganego pozwolenia wodnoprawnego) **wykonanie urządzeń wodnych** służących do wprowadzania do ziemi ścieków oczyszczonych w **przydomowej oczyszczalni ścieków** na potrzeby zwykłego korzystania z wód, tj.:

- gdy ilość ścieków nie przekracza łącznie 5 m³/d,
- odbywa się na własnym gruncie i nie oddziałuje na grunty sąsiednie,
- służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub rolnego.

Zmiany w karach

Przedsiębiorca prowadzący na podstawie zezwolenia opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transport nieczystości ciekłych, który:

- przekazuje po terminie sprawozdanie podlega karze pieniężnej **w wysokości 300 zł** (było 100 zł) za każdy dzień opóźnienia, nie więcej jednak niż **90 dni** (było 365 dni);
- dostarcza nieczystości ciekłe do oczyszczalni ścieków niespełniającej wymagań przewidzianych dla oczyszczalni ścieków w aglomeracji, z której są dostarczane nieczystości ciekłe – **podlega (nowość) karze pieniężnej w wysokości od 1000 zł do 10 000 zł za każde takie dostarczenie nieczystości ciekłych**;
- nie wypełnia określonych w zezwoleniu warunków lub (nowość) **nie przekazuje kwartalnego sprawozdania*** (mimo upływu dodatkowych 90 dni na złożenie sprawozdania) będzie miał (po 7 dniach od wezwania) **cofnięte zezwolenie**.

*) Sprawozdanie musi dodatkowo zawierać (pierwszy raz trzeba będzie je przekazać za I kwartał 2023 r.) m.in. informacje o ilości odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych:

- z obszaru aglomeracji,
- spoza obszaru aglomeracji.

Dla gminy dodano karę pieniężną (gdy wójt, burmistrz lub prezydent miasta nie będzie kontrolował umów i opłat za usługę opróżniania nieczystości ciekłych i ich transport) oraz administracyjne kary pieniężne (dotyczące sprawozdań i ankiet związanych z KPOŚK oraz dotrzymania warunków określonych dla aglomeracji).

W czym możemy ci pomóc:

- ✓ Usługi: [Pozwolenie wodnoprawne, ocena wodnoprawna](#)
– Maciej Kruszka, kruszka@atmoterm.pl, tel. 882 039 856
- ✓ System IT: [Zarządzanie gospodarką wodno-ściekową](#)

Szukasz serwisu prawnego prezentującego informacje prawne i nowości branżowe o ochronie środowiska?

Przetestuj [serwis Ekowiedza](#) za darmo przez 21 dni

Opracowanie jest własnością serwisu [Ekowiedza](#), którego właścicielem jest [Atmoterm S.A.](#)

Znasz nasze media społecznościowe?
Zachęcamy do ich odwiedzenia